

Sto let jedné židovské rodiny na českém venkově

Adolf Ornstein
Vilma Iggersová
Karl Abeles

KAROLINUM

Sto let jedné židovské rodiny na českém venkově

Adolf Ornstein, Vilma Iggersová, Karl Abeles

Recenzovali: prof. Dr. phil. PhDr. Marek Nekula

prof. Dr. Monika Richarz

Katalogizační údaje jsou k dispozici v NK ČR.

Kniha vychází za podpory Česko-německého fondu budoucnosti.

Herausgegeben mit freundlicher Unterstützung

des Deutsch-Tschechischen Zukunftsfonds.

Sestavila a k vydání připravila Kateřina Čapková

Vydala Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum

Praha 2022

Redakce Adéla Petruželková

Překlad korespondence Petr Dvořáček

Grafická úprava Jan Šerých

Sazba DTP Nakladatelství Karolinum

Vydání první

© Univerzita Karlova, 2022

© Karl Abeles - heirs, 2022

Foreword et Commentary © Kateřina Čapková, 2022

Translation © Petr Dvořáček, 2022

© Vilma Iggersová, 2022

ISBN 978-80-246-5274-0

ISBN 978-80-246-5377-8 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Obsah

- Kateřina Čapková: Židé na českém venkově.
Od emancipace po ztrátu domova /7
Vlastní životopis Adolfa Ornsteina /26
Vilma Abeles Iggersová: Dětství na venkově /44
Korespondence Karla Abelese s Marií a Miliadem
Kotrbovými, 1946–1952 /77
- Ediční poznámka /121
Rodokmen Ornsteinovi /124
Rodokmen Abelesovi /125
Obrazová příloha /127
Jmenný rejstřík /157
Místní rejstřík /162

Židé na českém venkově. Od emancipace po ztrátu domova

Kateřina Čapková

Téma česko-německo-židovských vztahů je klasicky spojováno s Prahou a jen výjimečně také s dalšími většími městy českých zemí. Mnozí si v této spojitosti vybaví spisovatele takzvaného Pražského kruhu a další osobnosti či spolky a instituce kulturní a hospodářské elity Prahy, Brna, Ostravy, Plzně, Teplic či Karlových Varů. Publikací i dokladů o propojenosti česko-německo-židovských vztahů na venkově je naproti tomu jak šafránu. O to více je vzácné, že v této knize najde čtenář hned tři svědectví Židů z českého venkova.

Všechna tři svědectví se navíc vztahují k jedné rodině ve třech různých generacích v průběhu zhruba sta let. První část knihy tvoří vzpomínky Adolfa Ornsteina narozeného v padesátých letech 19. století v jihovýchodních Čechách v obci Hranice nedaleko Ledče nad Sázavou. Ornstein své vzpomínky nadiktoval ve třicátých letech 20. století své dceři Martě Ornsteinové. Za druhé světové války byl Adolf Ornstein deportován do Terezína, kde zahynul. Druhou část vyplňují vzpomínky Vilmy Iggersové, rozené Abelesové, praneteře Adolfa. Zahrnují její dětství v Horšovském Týně a na statku v Mírkově a Novém dvoře v jihozápadních Čechách ve dvacátých a třicátých letech až do roku 1938, kdy byla rodina přinucena k emigraci do Kanady. Knihu uzavírají dopisy Vilmina otce Karla Abelese z let 1945–1952 jeho německojazyčným přátelům, kteří byli, ač šlo o odpůrce nacistické politiky, po válce vyhnáni do Bavorska. Dopisy odrážejí niterný vztah statkáře Karla Abelese k Mírkovu a k Novému dvoru, kde před druhou světovou válkou vybudoval a vedl úspěšná zemědělská hospodářství. Z dopisů také vyplývá, že Abeles po druhé světové válce vážně uvažoval o návratu do Československa. Nenávistná národnostní politika poválečného Československa a později i komunistická diktatura mu v tom však zabránily.

Příčiny toho, proč se osobní dokumenty vztahující se ke každodennosti česko-německo-židovského soužití na českém venkově dochovaly jen sporadicky, je možné hledat mimo jiné ve známé okolnosti, že obraz určitého společenství určují především jeho elity, o jejichž příběh je již za jejich života ve veřejném prostoru zájem. I proto máme k dispozici osobní dokumenty či memoárovou literaturu především od známých židovských osobností, které byly většinou propojeny s Prahou či s jinými velkými městy, studovaly na univerzitách, a i kdyby se narodily na venkově, jejich profese je již vázala na město.

Svědectví vesnických Židů jsou ale vzácná také proto, že od poloviny 19. století docházelo v českých zemích k migraci z vesnic do měst v souvislosti s rozvojem průmyslové výroby. U židovského obyvatelstva byla urbanizace navíc ještě výraznější než u obyvatelstva nežidovského. Důvodem byl velmi specifický příběh židovského osídlení českých zemí, který souvisel s diskriminační politikou vůči Židům platnou až do poloviny 19. století.

Již od středověku zakazovala mnohá města v Čechách a na Moravě usazování Židů na svém území. Až na výjimky to platilo pro skoro všechna města v německojazyčném pohraničí a také pro většinu měst královských a hornických. Na Moravě se Židé nemohli usazovat mimo jiné v Brně či Olomouci. Tato diskriminační politika měla za následek, že protipólem významné židovské obce v Praze byla v Čechách hustá síť venkovských židovských obcí především ve středních, východních a jižních Čechách. Zároveň ale bylo Židům zakázáno vlastnit půdu, nebo si ji i jen pronajmout, proto se většina těchto vesnických Židů věnovala obchodu či řemeslům. Ve většině vesnic v Čechách neexistovala židovská obec, protože zde žilo pouze několik málo židovských rodin, které byly sociálně i hospodářsky pevně provázané s křesťanskými sousedy. Do nejbližší synagogy proto docházeli či dojížděli i několik desítek kilometrů. V roce 1724 bylo kupříkladu podle soupisu obyvatelstva v Čechách evidováno zhruba 800 lokalit, kde žila alespoň jedna židovská rodina. Z toho jen přibližně ve sto lokalitách měli i synagogu. Na Moravě se oproti Čechám většina Židů soustředila spíše do menších měst, kde se vytvořily velmi silné židovské komunity. Toto specifické demografické rozložení židovského obyvatelstva v Čechách a na Moravě bylo zakonzervováno translokačními zákony Karla VI. z roku 1727, které omezovaly židovské osídlení i v rámci

obcí, kde bylo předtím usazení povoleno, a které nadále znemožňovaly usazování Židů ve většině velkých měst Čech a Moravy.¹

Zákony a nařízení omezující usazování a stěhování Židů byly zrušeny až v polovině 19. století. V reakci na jejich zrušení došlo hned v padesátých letech 19. století k velmi silné migraci venkovských Židů do nejbližších měst. V druhé fázi, na konci 19. století, se mnohé židovské rodiny rozhodly pro další přesun, tentokrát do větších měst včetně Prahy a Vídně.² V Brně, Olomouci, Českých Budějovicích, Plzni a také ve městech německojazyčného pohraničí (Karlovy Vary, Cheb, Děčín-Podmokly, Ústí nad Labem), tedy městech, kde se Židé dříve usazovat nemohli, vznikaly na konci 19. století rychle rostoucí komunity. Dokladem jejich prosperity byly nové monumentální synagogální stavby z přelomu 19. a 20. století, z nichž naprostá většina byla zničena během listopadového pogromu (nazývaného také Křišťálová noc) roku 1938 nebo v průběhu druhé světové války.

Venkovské židovské obce tak v průběhu druhé poloviny 19. století ztrácely na úkor městských obcí stále více členů a postupně zanikaly. Úbytek venkovských komunit pokračoval i v období mezi první a druhou světovou válkou.³ Hromadný zánik venkovských židovských obcí byl tak markantní, že se stal už v meziválečné době tématem výzkumného projektu historika Hugo Golda. Gold si dal za cíl – s pomocí početného týmu lokálních spolupracovníků – shromáždit co nejvíce dobových fotografií a dalších pramenů k dějinám židovských obcí. V úvodu k jedné ze svých prací z roku 1929 vysvětluje, že tak činil, „protože cítil, že brzy úplně zmizí venkovské obce, které

---

1) Více o translokačních a familiantských zákonech, které měly za cíl omezit židovské obyvatelstvo numericky i v prostoru, srov. Michael L. Miller: *Absolutism and Control. Jews in the Bohemian Lands in the Eighteenth Century*, in: Kateřina Čapková – Hillel Kieval: *Prague and Beyond. Jews in the Bohemian Lands*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press 2021, s. 61–84. Česky: Michael L. Miller: *Absolutismus a kontrola. Židé v českých zemích v 18. století*, in: Kateřina Čapková – Hillel Kieval: *Židé v českých zemích. Společná cesta dějinami*, Praha: NLN, v tisku.

2) Ruth Kestenbergl-Gladstein: *The Internal Migration of Jews in 19th Century Bohemia*, *The Field of Yiddish* 1969, s. 305–309.

3) Více o těchto demografických proměnách židovského osídlení – i s uvedením příkladů několika desítek židovských obcí – in: Helena Klímová – Lenka Matušíková: *The Demographic Development of Jewish Settlement in Selected Communities in the Bohemian Lands*, in: *Prague and Beyond*, s. 280–312.

se vyliďňují a jsou rušeny, a my proto musíme udělat vše pro to, abychom zachránili židovské dědictví pro naše potomstvo alespoň slovem a obrazem“.⁴ Zvláště jeho sborník k židovským obcím v Čechách pak dokazuje, že v případě mnoha obcí, kde se ještě v roce 1848 konaly pravidelně bohoslužby, nemohl Gold v meziválečné době již najít žádného Žida a o fotografie či nákresy synagogy, hřbitova či dalších židovských památek a další informace k již zaniklé židovské obci tak musel požádat místní křesťanské dobrovolníky.

I ve světle tohoto dramatického vývoje je tedy vzácné, že se v této knize setkává čtenář s autentickým svědectvím o zaniklém světě, na který se s nostalgií vzpomínalo již před druhou světovou válkou.⁵

VLASTNÍ ŽIVOTOPIS ADOLFA ORNSTEINA

Adolf Ornstein (1858–1943) nadiktoval své vzpomínky nejspíš v roce 1937, kdy se blížily jeho osmdesátiny. Tou dobou bydlel u své dcery Marty, která byla učitelka. V jejím krasopisném rukopisu se nám Adolfovy vzpomínky dochovaly. Jeho vnuk Miroslav Havel-Ornstein na léta, kdy jeho děda paměti sepisoval, vzpomíná takto: „Mému dědečkovi bylo už 79 let a stále ještě obchodoval. Hodně cestoval vlakem a navštěvoval své staré přátele, od kterých vykupoval čerstvé kožešiny: z lišek, kun, ondatery, zajíců či ovcí. [...] Jeho hlavním zájmem nebyl zisk [...] často zapomněl nebo opomněl kožešiny správně konzervovat, takže se zkazily [...] nebo uzavřel nevýhodné obchody. Můj otec [Rudolf Ornstein] po léta dědečkovy obchody i jeho domácnost financoval. Dědeček se také nerad zabýval daněmi a prostě je ignoroval. Když mu úřady hrozily konfiskací jeho domu v Českých Budějovicích, musel otec opět přijít se záchranou. Nakonec otec došel k názoru, že je na čase, aby dědeček svých ‚obchodů‘ zanechal a přemluvil ho, aby napsal své paměti. Na konci první světové války svůj příběh najednou skončil. To bylo pro něho typické:

---

4) Hugo Gold (ed.): *Die Juden und Judengemeinden Mährens in Vergangenheit und Gegenwart*, Brünn 1929, s. 1.

5) Ines Koeltzsch: *Die Anwesenheit des Abwesenden. Nostalgie und das kulturelle Gedächtnis böhmisch-mährischer Landjuden vor und nach der Shoah*, *S. I. M. O. N.* 3, č. 2 (2016), s. 37–58, : <https://simon.wwi.ac.at/index.php/simon/article/view/99/75>.

Narodil jsem se v obci Hranicech (okres Sobotka) dne 9. května 1851. Hranice čítaly toho času 29 úřadů.

Bydli jsme u nějakého křesťana, notorického opilce, který se hýřoval na jarmarečních štěstěch, v jedné světnici s tělesnou protlakou bez prahu. Obvyklí zářezní pozítovali z jerného stolu, dvou protelů, jedné lavičky a ohlávkových „kanape“. Tato „kanape“ všim otevřeli pro děti. Spala nás v něm sedm: čtyři v hlavách, tři v nohou.

Nájemníka platil obci ročně 20 zlatých.

Obec^o byl malý řízek; kůň stála kopa 3 zlatí, tele 5 zlatých a libra (60 kg) telecího masa se prodávala za 10 krejcarů. Obyvatelům byla blížká vesnice Ostrov, kde pracovali lidé v Osswaldově ohlávkě. Maso brali na dvoř a platili vždy až „Kosttagen“ — po 14 dnech vyplatí — když totiž zaplatili věku. Nejčastěji obec, když vtrhly do Ostrova inkasovat, nepokročil a nebylo divu. Vlnníci sotávali každý 18-20 krejcarů denního platu a foukaři skla 30 krejcarů. To byla nejvyšší mzda.

V Hranicích žijelo několik židovských rodin:

Vausigovi, šlejška Leopold, říkali jsme jim Leiblikovi, bratr mého otce a sestra Anna, sestra maminičina.

Šlejška byl rodákem z Hranic a sestra, rozená Kornfeldová z Třebče. Pak dříve Maricák, bratr mého tatínkova

s ženou Katly, rozenou o Polních Kralovicích, potom

otc. Adolf Ornstein Hranice, 32, v obci Sobotka
matk. Frantiska, rozená Kornfeldová z Třebče 18...
+ z Konečnických
dcer: Josef Kornfeld, Křepa
Zofie Bechyně z Třebče
otc. zámek: (otc. Adolmanna, muz. v Hranicích 17...
matk. Anna, rozená Kallmannová z Třebče 18...)

Obr. 1 Faksimile rukopisu paměti, jak je dcera Adolfa Ornsteina Marta provdaná Bleierová zachytila před druhou světovou válkou

Zkusil to jako spisovatel a podle něho mu to šlo dobře. Tak už ho to přestalo bavit, zvláště když našel nové přátele, s kterými raději hrál v kavárně karty.“⁶

Autobiografie Adolfa Ornsteina začíná poměrně podrobným popisem jeho dětství. Vzácný je především jeho popis některých židovských zvyků a svátků (nejpodrobněji slavení pesachu) v období druhé poloviny 19. století ve venkovském prostředí. Text však také jedinečně dokumentuje používání jidiš v mluvě generace jeho rodičů. Jedná se o takzvané západní jidiš či Judendeutsch, které kombinuje němčinu s jidiš výrazy. Jakkoliv i v jidiš používaném ve východní Evropě tvoří velkou část slovní zásoby slova převzatá z raně novověké němčiny, v mluvě příbuzných Adolfa Ornsteina jsou mnohá německá slova používána ve formě typické pro okolní mluvčí, tedy občas i v místním dialektu. Specifická pak v Judendeutsch zůstávají především ta slova z jidiš, která se od němčiny výrazně odlišují – tedy hlavně hebraismy (např. ganif – zloděj, jontivik – sváteční); slova, která jsou sice původně z němčiny, ale v jidiš jsou natolik ukotvená v některých idiomech, že nedošlo k jejich přizpůsobení moderní němčině (dervargn – udusit, udávit); a pak slova specifická pro židovské tradice a náboženství (např. chumiš, šamis, vykašerovat, afikome). Zajímavostí v používání jidiš výrazů v této rodině, byť nedoloženou v textu Adolfa Ornsteina, je podle podání Vilmy Iggersové to, že se v jejich rodině nežidé neoznačovali slovem „goj“, nýbrž „orl“.⁷ V západním jidiš se – tak jako ve východním – sice používaly oba výrazy, častější byl ale „goj“. Nejde však o neznámý výraz, označení „orl“ najdeme například i v textech Isaaca Bashevishe Singera.⁸ Slovník jidiš dialektů označuje výraz „orl“ jako více uctivý než výraz „goj“.⁹

Vzácný je také popis židovského školství, které záviselo na přispěvcích rodičů (chejdergeld), takže se vzdělání odpíralo těm, jejichž rodiče příspěvek nebyli schopni zaplatit. Dětství strávil

---

6) Alfred Miroslav Havel-Ornstein erzählt über seinen Großvater Adolf, in: W. Iggers (ed.): *Die Juden in Böhmen und Mähren. Ein historisches Lesebuch*, München: C. H. Beck 1986, s. 251. Překlad K.Č.

7) Emailová zpráva od Vilmy Iggersové, 13. 9. 2021.

8) Viz Jicchok Niborski – Šmuel Neuberger: *Verterbuch fun lošn-kojdes-štamike verter in jidiš*. Medem-Bibliotek, Paris, 1999, s. 236.

9) *Yiddish Dialect Dictionary*. Based on *Language and Culture Atlas of Ashkenazic Jewry*, viz <https://yiddishdialectdictionary.com/encyclopedia/נורל/>.

Obr. 2. Náhrobek rodiny OrNSTEINOVY v Českých Budějovicích.
(Zdroj: Spolek pro vojenská pietní místa, <http://vets.cz>, foto František Mrvka)

Adolf OrNSTEIN v neuvěřitelné chudobě na vesnici nedaleko dnešní vodní nádrže Želivka. Jeho matka a dvě jeho sestry zemřely na cholera či tyfus. I tak se Adolfovi podařilo uchytit jako obchodníkovi v okolí Kutné Hory a v době, kdy se poohlížel po nevěstě, byl již považován za velmi výhodnou partii. Se svojí ženou Josefinou, rozenou Schönbaumovou, měl Adolf OrNSTEIN šest dětí, pět dcer, z nichž jedna, Bedřiška, zemřela na přelomu let 1918 a 1919 na španělskou chřipku, a jednoho syna.

Jak můžeme vyčíst i z náhrobního kamene na hřbitově v Českých Budějovicích, většina početné rodiny, která se již před válkou rozrostla o partnery dětí a jejich ratolesti, nepřežila druhou světovou válku. Pouze nejstarší dcera Adolfa OrNSTEINA Ida (nar. 1888) byla ušetřena útrap koncentračních a vyhlazovacích táborů, a to jedině díky sňatku s Friedrichem/Bedřichem Tattermuschem.¹⁰ Přežily tak i jejich dvě děti Blanka a Otto. Všechny Adolfovy další

10) Viz ITS Digital Archive, Arolsen Archives, kartotéka Židovské náboženské obce v Praze, č. dokumentu 5119801, Ida Tattermusch.

děti byly postupně zařazovány do transportů do Polska, nebo do Terezína. Nejprve byly v dubnu 1942 deportovány z Českých Budějovic přímo do lublinské oblasti dvě Adolfovy dcery: svobodná Ludmila Ornsteinová (nar. 1892) a Růžena (nar. 1890), provdaná za Arnolda Schwarze (nar. 1887). Schwarzovi tou dobou měli již dvě děti: Bedřicha (nar. 1921) a Helenu (nar. 1925).¹¹ Ani jeden z těchto pěti členů rodiny se z lublinské oblasti nevrátil. Jediný Adolfův syn Rudolf (nar. 1891) s manželkou Ellou Ornsteinovou (nar. 1892) a s jejich dcerou Věrou (nar. 1924) byli v červnu 1942 deportováni z Prahy přímo do pracovního tábora v Ujazdowě, kde všichni tři zahynuli. Samotného Adolfa Ornsteina od brzké deportace chránila nejspíš jeho dcera Marta, která pracovala za války na pražské židovské obci. Marta Ornsteinová se v listopadu 1941 vdala za Otu Bleiera, který v prvních letech války pracoval jako učitel v židovské škole (nejspíš v Jáchymově ulici).¹² Všichni tři – Adolf, jeho dcera Marta a nový zeť Ota byli deportováni do terezínského ghetta v březnu 1943. Již v létě téhož roku tam Adolf umírá, podle úmrtního listu na selhání srdce. Marta a Ota Bleierovi se v Terezíně angažovali jako vychovatelé: Marta v takzvaném denním domově mládeže L 218 a Ota v domově mládeže Q 609.¹³ Martě se podařilo zůstat až do konce války v Terezíně, a proto přežila, její o šest let mladší manžel Ota Bleier byl v září 1944 deportován jedním z posledních transportů do Osvětimi, odkud byl přerazen do koncentračního tábora v Dachau. Tam na konci ledna 1945 zahynul.¹⁴ Pod rodinným náhrobkem na hřbitově v Českých Budějovicích vyobrazeném na fotografii je tedy ve skutečnosti pohřbena jediné Adolfova žena Josefina. Zemřela totiž ještě v Českých Budějovicích v roce 1940, deportací do koncentračních táborů se tudíž nedožila.

Jeden z Adolfových vnuků, Miroslav, Rudolfův syn, přežil válku za velmi dramatických okolností. V době prvních pro-

---

11) Viz Ludmila Ornsteinová, Arnold Schwarz, Růžena Schwarzová, Bedřich Schwarz, Helena Schwarzová, Rudolf Ornstein, Věra Ornsteinová a Ella Ornsteinová in: <https://www.holocaust.cz/databaze-obeti>.

12) Národní archiv Praha, Policejní ředitelství v Praze, 1941–1950, Bleier Ota, signatura B 2123/7, Magistrát hlavního města Prahy, referát popisní, 12. 11. 1941.

13) Michaela Vidláková: Terezínští vychovatelé, *Terezínská iniciativa. Časopis mezinárodního sdružení*, říjen 2000/18, s. 10.

14) ITS Digital Archive, Arolsen Archives, kartotéka terezínského ghetta, sign. 11422001, číslo dokumentu 177414, Ota Bleier.

Ghetto Theresienstadt Der Ältestenrat		Dodatečný zápis nařízen.		No.	
TODESFALLANZEIGE		Datum: 22. 8. 43	Podpis: Adolf David Ornstein		
Name (bei Frauen auch Mädchennamen) ORNSTEIN		Vorname AROLF DAVID		Tr. Nr. 980	
Geboren am 9. 5. 58.		in HRANITZ	Bezirk LEDETSCH A. D. S.		
Stand WITNER.	Beruf. PRIVATIER.	Relig. MOS.	Geschl. MÄNNL.		
Staatszugehörigkeit PROTEKTORAT		Heimatgemeinde ?			
Letzer Wohnort (Adresse) BUDWEIS Prag II Krakowerg. 13					
Wohnhaft in Theresienstadt Gebäude No. HAUPTSTRASSE 21		Zimmer No. 17 HARODEN ZIMMER			
Name des Vater		Beruf	Letzter Wohnort		
Name der Mutter (Mädchennamen)					
Sterbetag 22. 8. 43.		Sterbestunde 14	Sterbeort: Theresienstadt		
Genauere Ortsbezeichnung (Gebäude, Zimmer) HAUPTSTRASSE 21 ZIMMER HARODEN ZIMMER.					
Verwandte	Name		Tr. Nr.	Verwandtschaftsgr.	Wohnadresse (b. Gatten u. Kindern auch Geburtsdaten):
	in Theresienstadt MARTA BLEIER JK STOLCHER				LANGESTR. 5. geb. 16/9. 1908
im Protektorat					
Tag der letzt. Eheschliessung		Ort der letzt. Eheschliessung		Zahl d. Kinder aus letzt. Ehe	
Art des Personal- ausweises B. L.		No. 15671/42		Ausgestellt von DR BUDWEIS	
Behandelnder Arzt: DR OTTO ROSENFELD					
Krankheit (in Blockschrift) MYODEGENERATIO CORDIS HERZMUSKELENTARTUNG ARTERIOSCLEROSIS - GEFÄSSVERKALKUNG					
Todesursache (in Blockschrift) DEBILITAS CORDIS HERZSCHWÄCHE					
Totenbeschau führte durch DR LEO POLLAK		Tag u. Stunde der Totenbeschau 22. 8. 43.		16. 35	
Ort der Beisetzung		Tag u. Stunde der Beisetzung			
Theresienstadt, am 22. 8. 43.					
Der Totenbeschauper: DR Leo Pollak		Der Amtsarzt: W. U. DR. ERICH MUNK		Der Chelarszt: Dr. J. J. J.	

Obr. 3 Úmrtní list Adolfa Ornsteina z Terezína

(Zdroj: Národní archiv Praha, Židovské matriky, Ohledací listy - ghetto Terezín, Svazek 107, Adolf David Ornstein.)